

Wyrok z dnia 28 marca 2000 r.

II UKN 434/99

Okres pracy w zakładowej straży pożarnej po dniu 31 stycznia 1999 r. stanowi okres równorzędny ze służbą w Państwowej Straży Pożarnej tylko dla strażaków, którzy przed dniem 30 czerwca 1999 r. zostali powołani lub mianowani na stanowiska służbowe w Państwowej Straży Pożarnej.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Jerzy Kuźniar.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2000 r. sprawy z wniosku Grzegorza N. przeciwko Zakładowi Emerytalno-Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. o emeryturę policyjną, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 kwietnia 1999 r. [...]

1. o d d a l i ł kasację;
2. odstąpił od zasądzenia od Grzegorza N. kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 7 września 1998 r. oddalił odwołanie Grzegorza N. od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W., odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 12 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 53, poz. 214 ze zm.). Sąd uznał odwołanie za niezasadne po ustaleniu, że wnioskodawca nie wykazał wymaganego 15-letniego okresu służby w Państwowej Straży Pożarnej, a legitymuje się wyłącznie okresami równorzędnymi z tą służbą, czyli okresem zasadniczej służby wojskowej od dnia 24 października 1967 r. do dnia 18 października 1969 r. oraz służby jako funkcjonariusz

pożarnictwa w Zakładowej Straży Pożarnej Zakładów Metalowych "M." od dnia 26 kwietnia 1983 r. do dnia 31 stycznia 1992 r. (w wymiarze 10 lat, 9 miesięcy i 1 dnia).

W apelacji, domagając się zmiany wyroku i przyznania prawa do policyjnego zaopatrzenia emerytalnego z zaliczeniem do okresu służby pracy w zakładowej straży pożarnej do dnia 30 kwietnia 1997 r., wnioskodawca twierdził, że uzyskał status dający podstawę do tych uprawnień funkcjonariusza Państwowej Straży Pożarnej bez wstępowania do tej służby ale przez to tylko, że przed dniem 31 stycznia 1992 r. wyraził pisemną zgodę na pełnienie służby w jej jednostce organizacyjnej.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania podnosząc, że wnioskodawca nie był funkcjonariuszem w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. Nr 88, poz.400 ze zm.), a samo złożenie deklaracji zgody na pełnienie służby, stosownie do art. 129 ust. 1 tej ustawy i § 8 Rady Ministrów z dnia 13 października 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu rozwiązywania jednostek ochrony przeciwpożarowej i zniesienia stanowisk funkcjonariuszy pożarnictwa (Dz.U. Nr 78, poz. 395), nie wpływało na zmianę jego statusu prawnego jako pracownika straży pożarnej, nie mającego prawa do emerytury policyjnej.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko policyjnego organu rentowego, uznawszy, że stosunek służbowy wnioskodawcy jako funkcjonariusza pożarnictwa uległ z dniem 1 lutego 1992 r. przekształceniu w stosunek pracy oraz, że nowelizacja art. 129 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej nie miała na ten stosunek żadnego wpływu, gdyż także po zmianie prawa może być za funkcjonariusza pożarnictwa uznawana jedynie osoba mianowana lub powołana na stanowisko służbowe w Państwowej Straży Pożarnej. Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 1999 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie apelację Grzegorza N. oddalił.

Kasacja wnioskodawcy zawierała żądanie uchylecia tego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego - przez niewłaściwe zastosowanie art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz błędną wykładnię przepisu art. 129 ust. 1, 2 i 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, a także na podstawie naruszenia przepisów postępo-

wania - art. 378 § 2 KPC „w zakresie, który miał istotny wpływ na wynik sprawy”, co dotyczyło nierozpoznania istoty sprawy.

Na uzasadnienie wniosków i podstaw kasacji skarżący przytaczał przepis art. 129 ust. 1 i 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej twierdząc, że samo złożenie przez niego deklaracji przystąpienia do powstającej Państwowej Straży Pożarnej dawało mu status strażaka w służbie państwowej, z zachowaniem ciągłości służby. Wskazywał także, że przepis ust. 6 tego artykułu po zmianach obowiązujących od dnia 4 czerwca 1999 r. należy wyklądać jako zachowanie takiego statusu do dnia 30 czerwca 1999 r., mimo niepowołania do Państwowej Straży Pożarnej. Dla potwierdzenia, że tak stosowane były powyższe regulacje w praktyce podnosił okoliczność zwolnienia z pracy decyzją Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 8 kwietnia 1997 r., choć wykonywał czynności identyczne jak wówczas, gdy był funkcjonariuszem pożarnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 81, poz. 351 ze zm.) zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej wypełniali funkcjonariusze pożarnictwa, których status regulowany był dekretem z dnia 27 grudnia 1974 r. o służbie funkcjonariuszy pożarnictwa (Dz.U. Nr 50, poz. 321 ze zm.). W dniu 1 stycznia 1992 r., czyli w dacie utworzenia ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. - dla pełnienia zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej - Państwowej Straży Pożarnej, ustawodawca wymagał od dotychczasowych funkcjonariuszy pożarnictwa zgody na podjęcie służby państwowej, wyrażonej pisemnie do dnia 31 stycznia 1992 r. Zgodnie z art. 129 ust. 1 i 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej ci funkcjonariusze pożarnictwa, którzy wyrazili stosowną zgodę stawali się strażakami Państwowej Straży Pożarnej z zachowaniem ciągłości służby. Nadawało im to - po 15 latach służby - prawo do zaopatrzenia emerytalnego według zasad i na warunkach przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (art. 60 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej). Uprawnienia emerytalne płynęły z ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (jedn. tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 46, poz. 210 ze zm.), a od dnia 1 stycznia 1995 r. warunki ustawy z dnia

18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Uprawnienia strażaka Państwowej Straży Pożarnej, płynące ze stosunku służbowego, uzyskać mogli tylko strażacy mianowani lub powołani, po zgłoszeniu akcesu do służby państwowej na obowiązujące w niej stanowiska (por. art. 31 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej), natomiast ci funkcjonariusze pożarnictwa, którzy nie podjęli służby w Państwowej Straży Pożarnej, zwalniani byli - jak stanowi przepis ust. 3 art. 129 ustawy - z zachowaniem uprawnień przewidzianych w dekrete z dnia 27 grudnia 1974 r. o służbie funkcjonariuszy pożarnictwa, chyba że nabyli uprawnienia do zwolnienia ze służby na korzystniejszych warunkach. Z takiego uregulowania należy wysnuć wniosek, że funkcjonariusze pożarnictwa nadal zatrudnieni w tzw. resortowych jednostkach organizacyjnych ochrony przeciwpożarowej zachowali swe uprawnienia wynikające ze stosunku pracy (przepis art. 41 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej), a ich prawa emerytalne regulowane były przez przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), co oznaczało, iż miały do nich zastosowanie zasady obowiązujące dla pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (przepis art. 53 ust. 3 pkt 1 tej ustawy). Te uprawnienia przysługiwały i przysługują funkcjonariuszom pożarnictwa, którzy wyrazili zgodę na podjęcie służby państwowej, ale nie zostali do niej mianowani ani powołani, lecz do czasu przejścia na emeryturę byli zatrudnieni w zakładowej straży pożarnej.

Zgoda na podjęcie służby w Państwowej Straży Pożarnej traktowana była w judykaturze jednolicie jako wstępny warunek przystąpienia do służby, nie zaś jako nawiązanie stosunku służby *ex lege*. Sąd Najwyższy pogląd taki najwyraźniej sformułował w postanowieniu z dnia 23 listopada 1994 r., III PO 8/94 (OSNAPiUS 1995 nr 7, poz. 92) stwierdzając, że funkcjonariusz pożarnictwa objęty dekretem o służbie funkcjonariuszy pożarnictwa, który w terminie do dnia 31 stycznia 1992 r. wyraził na to pisemną zgodę, stawał się strażakiem w rozumieniu ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej pod zawieszającym warunkiem podjęcia służby w Państwowej Straży Pożarnej, tj. mianowania na stanowisko służbowe w jednej z jej jednostek organizacyjnych. W razie niespełnienia tego warunku podlegał on zwolnieniu ze służby z zachowaniem uprawnień przewidzianych w powołanym dekrete (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1994 r., III

PO 1/94, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 53; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 września 1995 r., III PO 15/95, OSNAPiUS 1996 nr 4, poz. 68 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1995 r., I PZP 31/94, OSNAPiUS 1994 nr 11, poz. 171). Przytoczone rozstrzygnięcia dotyczące ustalania uprawnień emerytalnych strażaków, nie będących w służbie państwowej, pozostawały w pełnej zgodzie z wolą ustawodawcy, co do takiego a nie innego uregulowania statusu prawnego członków zakładowej straży pożarnej, czyli jednostek ochrony przeciwpożarowej pozostających poza Państwową Strażą Pożarną (por. art. 41 i 43 ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu utrzymania lub przekształcenia zakładowych straży pożarnych w służby ratownicze – M.P. Nr 28, poz. 198 oraz zarządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 27 sierpnia 1993 r. w sprawie szczegółowych zasad likwidacji niektórych zakładowych straży pożarnych – M.P. Nr 47, poz. 451). Ostatecznie jednak ustawodawca dostrzegł istniejący de facto podział zawodowych strażaków na funkcjonariuszy państwowych z przysługującymi im uprawnieniami oraz na pracowników specjalistycznych i zakładowych jednostek ochrony pożarowej, uprawnień takich pozbawionych. Mając na uwadze to, że obydwie te grupy spełniają wszystkie wymagania określone dla zawodu strażaka, podlegają tym samym obowiązkom, co funkcjonariusze straży państwowej i wykonują ten sam zawód, ustawodawca w zamiarze zrównania ich w uprawnieniach emerytalnych (por. uzasadnienie poselskiego projektu zmiany ustawy o ochronie przeciwpożarowej, druk sejmowy nr 448 z dnia 16 marca 1998 r. oraz projekt poselski ustawy o zmianie ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, druk nr 686 z dnia 19 stycznia 1999 r.), dokonał zmiany ustawy o Państwowej Straży Pożarnej ustawą z dnia 8 listopada 1996 r. (Dz.U. Nr 152, poz. 723). W wyniku tej zmiany art. 129 ustawy uzupełniony został o przepis ust. 6 stanowiący, że strażacy, o których mowa w ust. 1, nie powołani lub nie mianowani na stanowiska służbowe w Państwowej Straży Pożarnej do dnia 30 czerwca 1998 r., tracą status strażaka Państwowej Straży Pożarnej z upływem tego terminu. Kolejna zmiana tego artykułu, dokonana ustawą z dnia 4 czerwca 1999 r. (Dz.U. Nr 45, poz. 436), uzupełniała jego brzmienie o ust. 7-11 w kierunku potraktowania (wyłącznie w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin) jako okresu zatrudnienia strażaków, o których mowa w ust. 1, w jednostkach ochrony przeciwpożarowej lub na stanowiskach,

na których wykonywali czynności z zakresu ochrony przeciwpożarowej od dnia 1 lutego 1992 r. do dnia powołania lub mianowania na stanowiska służbowe w Państwowej Straży Pożarnej, a także nie powołanych lub nie mianowanych na stanowiska służbowe w Państwowej Straży Pożarnej przed dniem 30 czerwca 1999 r. Zmieniona ustawa powierzyła Komendantowi Głównemu Państwowej Straży Pożarnej stwierdzenie zakończenia okresu zatrudnienia strażaków, traktowanego jako służba w Państwowej Straży Pożarnej, a jego decyzję nakazała traktować dla celów emerytalnych jak decyzję o zwolnieniu ze służby w Państwowej Straży Pożarnej.

Dokonana zmiana stanu prawnego wskazuje, że ci strażacy, którzy przed dniem 1 lutego 1992 r. wyrazili zgodę na wstąpienie do Państwowej Straży Pożarnej, tracą możliwość uzyskania statusu służbowego i płynących z niego uprawnień, jeżeli nie byli mianowani na stanowiska służbowe do dnia 30 czerwca 1999 r. Obala to twierdzenia skarżącego, który dochodził przyznania prawa do tzw. emerytury policyjnej na podstawie spełnienia warunków wymaganych do jej nabycia, dlatego tylko, że do czasu złożenia wniosku pełnił zadania związane z ochroną przeciwpożarową i z mocy ustawy, przez sam fakt wyrażenia zgody na wstąpienie do Państwowej Straży Pożarnej, stał się jej funkcjonariuszem, mimo kontynuowania pracy jako strażak Zakładowej Straży Pożarnej Zakładów Metalowych "M.". Skoro bowiem prawo do emerytury według art. 12 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej lub w Służbie Więziennej, to wnioskodawca nie spełnił warunku wysługi, gdyż okres pracy w zakładowej straży pożarnej po dniu 31 stycznia 1992 r. stanowi okres równorzędny ze służbą w Państwowej Straży Pożarnej tylko dla tych strażaków, którzy przed dniem 30 czerwca 1999 r. zostali powołani lub mianowani na stanowiska służbowe w Państwowej Straży Pożarnej. Trafnie zatem organ rentowy twierdził, że wnioskodawca nie był strażakiem w rozumieniu art. 31 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej, gdyż strażakiem może być jedynie osoba powołana lub mianowana na stanowisko służbowe, a wykonywanie obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej bez aktu mianowania nie jest pełnieniem takiej służby. Faktu tego nie zmienia uzyskanie decyzji Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 28 kwietnia 1998 r. o zwolnieniu ze służby. Decyzja ta nie może zastąpić aktu mianowania czy powoła-

nia, a nie wpływa także na uprawnienia emerytalne jako wydana przed dniem 4 czerwca 1999 r.

W rezultacie nie znajduje uzasadnienia kasacja wnioskodawcy, zawierająca zarzut niewłaściwego zastosowania art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz błędnej wykładni przepisu art. 129 ust. 1, 2 i 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej.

Zawarty w kasacji inny zarzut naruszenia przepisów postępowania "w zakresie, który miał istotny wpływ na wynik sprawy", dotyczący nierozpoznanie istoty sprawy, nie został uzasadniony. W orzecznictwie Sądu Najwyższego rozumienie sformułowania "nierozpoznanie istoty sporu" zostało zresztą sprecyzowane jako zaniedbanie przez sąd pierwszej instancji wyjaśnienia materialnej podstawy żądania pozwu albo całkowite pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego, względnie rozstrzygnięcie o żądaniach, które nie były przedmiotem sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r.. II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, albo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1042/97, nie publikowane) . Jest więc jasne, że braki w postępowaniu dowodowym przed sądem pierwszej instancji, pominięcie niektórych twierdzeń stron, a nawet oczywiście błędne rozstrzygnięcie sprawy, nie oznacza "nierozpoznanie istoty sprawy" w rozumieniu art. 387 § 2 KPC.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 393¹² KPC).

=====